

Izbaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.
Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamesna številka stane 1.50 dinar.
Cena: za 1 mesec 5 Din, za 1/2 leta 15 Din, za 1/2 leta 30 Din;
za inozemstvo 7 Din (mesečno). — Inserati po dogovoru.

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske
tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-
ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Narodno gospodarstvo in morala.

Krščansko socialistično delavsko gibanje naglaša v vseh svojih programih načelo, da nima človek v celokupnem javnem in družabnem življenju nobenih drugih zakonov, to se pravi, da ne sme biti nič manj Bogu pokoren in da ne sme biti nič bolj samolasten gospod kakor v zasebnem življenju.

Večno pravna načela veljajo za gospodarstvo prav tako, kakor za zasebno življenje. Gospodarstvo zavzema v človeškem delovanju največji obseg. Gospodarstvo polaga temelje za človeško fizično in duševno življenje. Vsled tega ne moremo razumeti, zakaj naj bi za gospodarsko življenje veljala druga načela, kakor za zasebno. Kdor odklanja npravstvena načela v gospodarstvu, odklanja načela sploh.

Gospodarstvo prepleta kar najbolj celokupno družabno življenje. Gospodarstvo veže poedince, stanove in narode v najrazličnejših ozirih gospodarskega značaja. Ako izključimo iz gospodarskega življenja večna načela in ako dopustimo, da se isto razvija samo po takozvanih gospodarskih principih, ako dopustimo, da pozabimo na pravno načelo pravičnosti in ljubezni, potem se boj enega zoper vse in vseh zoper enega v gospodarskem življenju razvija v neskončnost, ker samo po sebi prodre brutalna moč, brezvestnost in nepravnost.

Gospodarsko načelo mora v interesu ljudskega občestva biti vsekoli prepleteno z npravnimi načeli, katera kruto borbo za obstanek korigirajo in omiljujejo. Krščanske delavske organizacije zastopajo to stališče tudi v današnjih časih neprestano. Baš pojav, da se nihče ne ozira na večna načela v gospodarskem življenju, tvori glavni vzrok vsega družabnega zla in vseh družabnih konfliktov. Tega resno nihče ne more tajiti. Iz načela, da morajo gospodarstvo življenje prepletati večna veljavna načela, bi sledilo, da gre vodstvo v gospodarskih zadevah k cerkvi. Baš vsled tega sedanje človeštvo tako odklanja naša krščanska gibanja in jim odreka bodočnost. Nasproti temu moramo poudariti, da cerkev ni še nikdar ovirala nujnih gospodarskih razvojev. Gospodarstvo, kolikor se ne tiče npravnosti, je cerkev vedno puščala ob strani, da se je razvijalo svobodno.

Kakor se cerkev ne enači z nobeno državno obliko, kakor ne daje prednosti ne monarhiji, ne republikli, tako cerkev tudi ni zavzeta za nikak izvesten gospodarski sistem in za nikako izvestno obliko gospodarskega življenja. Cerkev dopušča marveč tudi gospodarstvu široko samostojno delovno in razvojno polje. Toda spoštovanje krščanskih npravnih načel v gospodarskem delovanju, v družabnih odnosih ljudi tvori edino dobro in varno pot, da se človeštvo ubrani krivice, sovraštva in odvisnosti pod človeško častjo.

Tudi narodno gospodarstvo mora služiti končnemu cilju človeštva in poedince kakor celokupnost podrediti večnim npravnim načelom.

Človek mora vedno in povsod tvoriti osebek in središče gospodarstva. To je zahteva npravnih načel. To pa je obenem tudi zahteva socialne re-

forme, zakaj samo, ako se to zgodi, bo odpadla nevarnost, da človeka izrabljajo kot sredstvo in mrtvo stvar v gospodarstvu. Narodno gospodarstvo, v katerem ni teh npravnih načel, v katerem prevladuje samo pehanje za dobički in uživanjem, tako narodno gospodarstvo je najbolj nesocialno, je moderno suženjstvo in bo neprestano izrabljalo najširše sloje delovnega ljudstva. Zato se bodo krščanske delavske organizacije neprestano borile za to, da tudi v pridobitne kroge prodro načela krščanske morale.

Politični pregled.

Pri nas.

Z novim parlamentarnim zasedanjem, ki je pričelo 20. t. m. je postalo politično življenje dokaj živahneje. Ta živahnost pa se ne opaža toliko v intenzivnem delu vlade, ki je imela tekom počitnic časa dovolj za pripravlanje, da bi pristopila sedaj k reševanju vseh nujnih vprašanj, kot v nezadovoljstvu in kritiki sedanjega stanja.

Po izvolitvi novega skupščinskega predsedstva se je vršila volitev finančnega odbora. Finančni odbor, ki šteje 31 članov, je najvažnejši odbor parlamenta in vrši svoje delo dalje tudi če se skupščina razpusti. Pri volitvi je oddalo 10 radikalnih poslancev prazne glasovnice, in sicer po njih izjavah proti Pašičevemu samoderstvu in proti lastnim kandidatom iz bančnih krogov, okrog 30 pa se jih volitve sploh ni udeležilo. Enako tudi 4 Radičevi niso glasovali za lastno listo, ampak tajno podprli Hrv. federalistični klub. Pašič in Radič sta vsak na svoj način v svojih klubih žigosala nediscipliniranost, ki se je topot prvič pojavila v zgodovini radikalne stranke. Ni to še razkol v eni ali drugi vladni stranki. Je pa znak močnega nezadovoljstva, ki je ravno toliko demokratskega kot socialnega značaja.

Točasno se vrši razprava o invalidskem zakonu. Z osnutkom, predloženim po vladi, se hoče pač spraviti z dnevnega reda invalidsko vprašanje, nikakor pa ne vsaj zadovoljiti invalidov, ki v zadnjih trenutkih poskušajo doseči vsaj delno zboljšanje zakona.

Radič izgublja igro za igro v Pašičevi družbi. Ker njegovi ministri ne morejo biti ponosni na svoje delo, ki ni rodilo prav nobenega stvarnega uspeha, se je Radič hotel sam lotiti vladnega posla ter postati minister. Za cel koš izjav je podal, da je to že gotova stvar, češ, če noče Pašič, hoče narod; a brez uspeha. Niti v zadevi Hrv. slav. gospodarskega društva, najmočnejše združne organizacije na Hrvatskem, ki je zašla v plačilne težkoče, niso radikali dolgo hoteli pristati na predlog radičevcev, da se izvrši tiha likvidacija društva. Končno so pristali, ker bi bil udarec za Hrvatsko združništvo tudi v moralnem pogledu pretežak, a s tem spravili z dnevnega reda tudi ostale želje radičevcev. V svarilo Radiču pa je Pašič v zadnjem govoru v radikalnem klubu povedal, da se doslej še ne more pritoževati čez poslušnost radičevcev, da bo pa znal tudi v slučaju, ako postanejo neuslužni, čuvati interese naroda in zemlje.

V Sloveniji je takorekoč ustvarjena enotna davčna fronta. Protestno zborovanje vseh gospodarskih organizacij, ki se je vršilo v petek 23. t.

m., je pokazalo, da je odpor proti davčni politiki vlade in proti davčni preobremenitvi Slovenije pri nas enodušen.

Drugod.

Vsled sporazuma v Locarnu med antanto in Nemčijo za varstvo mej, ki je pokazal vsaj voljo za pot k pomirjenju v Evropi, se napoveduje v vladi Nemčije kriza s strani nacionalistov.

Da je Balkan še vedno tista iskra, ki vznemirja municijske zaloge Evrope, dokazuje zopet incident med Bolgarijo in Grčijo. Radi neznatne praske med obmejnimi stražami, so pričeli Grki prodirati v Bolgarijo in zasedli mesto Petrić. Bolgari se niso postavili v bran, pač pa predložili zadevo Društvu narodov v Ženevi. Svet Zveze narodov je pozval grško in bolgarsko vlado, da opustita vsake sovražnosti in da v roku 60 ur izpraznita vse zasedeno ozemlje.

Gustelj Cvikelj:

Več resnosti!

Organizatorična plat našega gibanja mora začeti močneje utripati. Trditev, da delavstvo danes ni dovolj dostopno za organizacijo in da je malodušno ne drži v celoti. Ako mu pojasnimo položaj in mu podamo v pravi luči tudi predvideno bodočnost, bo le redki, ki bi se ne hotel organizirati. Sodbo o razpoloženju delavstva si lažje ustvarimo na strokovnem kakor pa na političnem shodu. Delavstvo je iskrenemu organiziranju pristopno, treba je le, da se gibanje zresni in da se delo stopnjuje. To je edini izhod iz sedanjega položaja.

Vsepovsod se moramo z resnostjo oprijeti organizatoričnega dela. V to naj služijo zaupniški shodi v obratih, zunaj obrata je te zbere pomnožiti, razviti agitacijo od moža do moža, centrale strokovnih zvez pa morajo skrbeti, da imajo tisti, ki se žrtvujejo, strokovno gradivo in nekaj, na kar pri nas pozabljamo — zaščito. Pri centralah pa poleg tega res strokovno udejstvovanje, ki je že samo po sebi gradivo za organizatorično delo.

Strokovno udejstvovanje je pri današnjem družabnem ustroju jedro delavskega gibanja: gre za kruh, za življenje. Organizaciji, ki v tem pogledu zadosti svoji nalogi, se ni treba bati malodušnosti članov ali odvratnosti delavstva. Zato moramo gledati, da bo tudi tu resnost v delu. Ne bo odveč, če omenim, da že nastopa huda doba za delavstvo, akoprav še ne tako vidno in čutiljivo, ki pa se bo stopnjevala od dneva do dneva. Zato je treba potrjenega dela. Plače se znižujejo, kolektivna zaščita delavstva je pod ničlo, ker je pravzaprav že ni (zakonite pa itak še nimamo), draginja ne pada sorazmerno z znižanjem plač, brezposelnost narašča in delavstvo samo površno pozna svojo zakonsko zaščito ali pa še tega ne.

Vse to da misliti. Pa bo rekel kdo: saj delamo! Če je treba, posredujemo, imamo shode, sestanke itd. Mogoče se izplača tudi kakšna podpora. Vse to je lahko res, vendar ni dovolj. To je samo mašenje lukenj. Slabotna defenziva. Pa še pri defenzivi ni vseeno, s kakšnim orožjem se branimo. Strokovno udejstvovanje organizacije niso posredovanja, shodi, sestanki, mezdna gibanja v pravem pomenu besede, to je samo tehnična stran. Jasno, da tudi tega ne smemo

podcenjevati, in je marsikdaj odvisno od nastopa. Vendar je težišče vsega strokovnega dela v tem, kako daleč smo mi nastopivši pojav predvideli, ga razglabljali in si v naprej ustvarili sodbo ter našli pota in sredstva, kako zgrabimo ali odbijemo. To je resno, stvarno strokovno delo, ki koristi delavstvu in delavskemu gibanju.

Mislím, da je dovolj, da začnemo o tem razmišljati in v tem smislu tudi delati. Treba je dobre volje in odkritosrčnosti, pa bo šlo. Odkrita beseda vedno koristi, pa bodi to med prijatelji ali tovariši, med štirimi očmi ali javno. Potrebno je, to čutimo vsi, in če je potrebno, ne sme biti oklevanja, temveč odločna volja in resnost, pa ne bo zapreke, ki bi jih ne premagali.

Jugoslov. strokovna zveza.

Ustanovitev plačilnice v Št. Vidu nad Ljubljano. Pretekli teden v torek se je vršil lep sestanek delavk tovarne Štora d. d. v Št. Vidu nad Ljubljano. Na sestanku je poročal tovariš Cvikelj. Ustanovila se je plačilnica, ki šteje že nad 30 članic. Kot se vidi že sedaj, bo novoustanovljena plačilnica dobro delala. Le pogum!

Za »Pravico«. Nabiralne pole za nove naročnike smo razposlali. Pričakujemo, da store svojo dolžnost v polni meri vse skupine in vsi, ki so prejeli nabiralne pole. Ravnajte se po navodilih okrožnice. Bloke za tiskovni sklad pošljemo prihodnje dni. Uporabite vsako priliko, da jih čimprej razpečate. Prosimo še posebej vse naročnike »Pravice«, da širi vsak po svoji možnosti »Pravico«. Z velikim veseljem beležimo, da je en naš član v enem tednu poslal iz Celja 6 novih naročnikov. Pojdimo vsi na delo in storimo tako!

Zveza tovarniškega delavstva.

Skupina kleparskih in inštalaterskih pomočnikov. Ker so se zadnje čase pojavile razne težkoče glede pravičnega poslovanja skupine, zlasti, ker je predsednik odsoten, je načelstvo SZTD sklenilo sklicati izreden članski sestanek, na katerem se bo upostavljal zopet red v poslovanju. Sestanek se vrši v soboto, 31. oktobra ob 6 zvečer v kleti I. del. kons. društva na Kongresnem trgu. Člani, ki vam je na tem, da bo organizacija postala krepka ter da se bo lažje borila za vaše interese, ste dolžni prisostvovati sestanku. Na sestanku bomo govorili tudi o fondu, kar je tudi važno za vse člane. Zato pridite prav vsi!

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. SZR, skupina Trbovlje, naznanja vsem članom, stanujočim na Doberni, da naj v bodoče plačujejo članarino samo v tajništvu, istotako naj se obračajo člani za vsa druga vprašanja in pojasnila samo na tajništvo. To bo veljalo toliko časa, dokler skupina ne objavi, da je namesto odstopivšega zaupnika imenovala drugega.

Lesni delavci.

Rimske toplice. Kakor je bilo ob pozitivni organizacije rečeno, se je pretekli teden izvršilo. Delavstvo tamonjše tovarne podpetnikov je bilo v položaju, da niti ni znalo popolnoma pod kakšnimi pogoji dela, oziroma ti pogoji niso bili s pogodbo zajamčeni. Kot rečeno se je pretekli teden v pe-

tek vršila razprava, da se ugotove temeljne plače ter določbe k akordnemu delu. O razpravi se je sestavil zapisnik kakor sledi: Zapisnik razprave med delavstvom in zastopstvom podjetja »Prve jugoslovanske tovarne podpetnikov« v Rimskih toplihah, ki se je vršila v pisarni istotam, dne 23. X. 1925. Navzoči: za podjetje: Teodor Fischer, poslovodja, Drag. Carotta, obratovodja, Zdravko Kuhar, knjigovodja; za Delavsko zbornico: Ivan Tokan, za Strokovno zvezo les. in stavb. del.: Avgust Cvikelj, za delavstvo: Anton Ulaga, Matevž Putrih. Po daljši razpravi se sklene: 1. Ugotovi se naslednje kategorije in urne temeljne metode: a) profesionisti od 5.— do 6.— Din na uro; b) kvalificirani delavci od 4.25 do 4.50 Din na uro; c) ostali odrasli delavci od 3.— do 4 Din na uro; d) mladostni delavci od 2.— do 3.— Din na uro; e) ženske od 2.— do 3.— Din na uro. 2. Akordantom se v slučajih obratnega defekta ali v slučajih, da ti niso zakrivali sami prekinitve dela, plača za zamujeni čas s temeljno mezdo. Čas se računa, če traja zamuda nad četrt ure do časa, ko se upostavi obrat. 3. Delavcu Ivanu Putrihu, starejšemu, se zviša urna plača na Din 3.50 na uro. 4. O vprašanju jamstva temeljne mezde akordantom se podjetje izjavi tekom osmih dni. 5. Točka 4. zahtev zaenkrat odpade. Veljavnost pogodbe z dnem podpisa. — Rimske toplice, dne 23. X. 1925. Za podjetje: Teodor Fischer l. r., Dragotin Carotta l. r.; za Strokovno Zvezo les. in stavb. del. Avgust Cvikelj l. r., Putrih Matevž l. r.; za Delavsko zbornico: Ivan Tokan. — Pokazalo se bo kako umešten je bil ta korak organizacije in vsa protimnenja bodo dobila zaslužni odgovor. Tovariši v Rimskih toplihah pa si zapomnite, katera organizacija drži besedo. En dokaz imate več, zato vztrajajte! Prihodnji sestanek članstva se bo vršil prvi teden prihodnjega meseca, javljen bo pravočasno.

Društvo slovenskih organistov.

Služba organista in tajnika je razpisana v Metliki. Prijaviti se je do 15. novembra s prilogami na župni urad ali na hranilnico in posojilnico v Metliki. Prednost imajo samci, ki so dovršili vojaško službo. Nastop službe je dne 1. decembra 1925.

Pridobivajte novih naročnikov!

Poselska zveza.

Dobra kuharica, članica Poselske zveze, se sprejme v Splitu pri krščanski družini. Plača 500 dinarjev mesečno. Reflektantinja naj se zglaše prej ko mogoče v Ljubljani v glavnem tajništvu J. S. Z. na Starem trgu.

Istotako se je zglašiti za službo kmetske deklet v ljubljanski okolici.

Prometna zveza.

Naš odgovor Del. kmetskemu listu.

Delavsko kmetski list je v številki 37 z dne 15. oktobra t. l. pod naslovom »Klerikalci razbijači ujedinenja strokovnih organizacij« prav neumestno napadel Prometno zvezo in mimo-grede natvezil celo vrsto lažnih točk o krščanskem socializmu, o krščansko-delavskem gibanju sploh, tako, da smo prisiljeni, resnici na ljubo, reagirati. Delavski dnevi, ki so se vršili v Mariboru dne 7. in 8. septembra t. l. niso bili politični dnevi. Niti besedica o politiki ni padla na njih ter SLS kot politična organizacija ni imela prav nobenega vpliva niti na sestavljanje programa niti na organizacijo dnevov. Krščansko socialno delavstvo, organizirano v Jug. strokovni zvezi, je izpeljalo te dneve popolnoma v svojem področju. Torej o kaki »klerikalni konferenci« sploh ni nobenega govora. Kar pa tiče političnih govornikov, ki tako bodejo v oči gospode okrog Del. kmetskega lista, so se ti na našo prošnjo odzvali ter obljubili, da bodo imeli samo strokovne govore, kar so tudi storiili. Delavski dnevi so bili spontan izliv potreb današnje delavske duše in razuma, ki hrepeni po novi orientaciji, da dosežemo delavci boljših uspehov. Če se ni podarjalo enostransko razredno stališče, temveč solidarnost slojev, je to v zmislu pameti in dobrega gospodarkega razvoja. To naše solidaristično stališče pa ne pomeni odpovedi delavskim interesom, temveč jih najbolj pospešuje. Kako malo se udiinjavamo kapitalistom, je dokaz uvodni članek v »Slovencu« št. 201 z dne 6. sept. t. l., ki piše med drugim: »Po istih načelih daje duševna zrelost našega delavstva in naravno pravo, ki je po njem zemlja namenjena vsem, ki na njej prebivajo, delavcem v sedanjem gospodarskem razvoju, ki ga mi doživljamo, pravico do soudeležbe in odgovornosti na lastnini.« — To ni in tudi ne bo nobena nasilna uzurpacija od strani delavstva, temveč samo primerna uporaba naravnega principa splošnega ljudskega blagostanja na sedanje čase in razmere. Krščansko-socialistič-

no delavstvo se zaveda, da s tem zahteva nekaj velikega, za sedanje gospodarske mogočnike nezaslišane, a s svojim resnim kulturnim stremljenjem in izobrazbo dokazuje, da je zrelo za to gospodarsko reformo, ki mora priti. Mislimo, da tudi vaš program več ne more zahtevati.

Nadalje nas napadate, da je vodstvo JSZ po navodilih SLS nastopilo proti vodstvu PZ. To je slabo preračunjen načrt, nahujskati članstvo PZ in jih razdvojiti. Dejstvo je, da občni zbor PZ ni bil sklican na pobudo kake SLS, temveč na zahtevo iz lastnih vrst PZ, da se poživi delo in določijo smernice nadaljnjemu delu. Glede potrebe enotne, strokovne žel. organizacije stojimo odločno na stališču, da se ta enotna železničarska strokovna organizacija mora ustanoviti, ampak to mora biti res enotna, strogo stanovska in strokovna, na nepolitični podlagi. To se pravi, da morajo biti v tej organizaciji združene sploh vse dose-danje žel. organizacije v naši državi. Energično pa članstvo ugovarja načinom tega delnega ujedinenja, kakor se je od gotovih strani do sedaj predlagalo in izvajalo. Tako ujedinenje odločno zavračamo, ker to ni nič drugega kot voda na mlin amsterdamske in moskovske internacionale.

Glede natančevanja, kakor da bi bil občni zbor PZ kak politični sestanek SLS, odgovarjamo, da je bil občni zbor popolnoma pravilno sklican in dobro obiskan, pa samo od delegatov Prometne zveze, ki so jih poslale posamezne skupine PZ, izvoljeni na spomladanskih občnih zborih skupin. Ni nam pa znan noben slučaj, ki bi bil pravilno naznanjen, da so člani proti občnemu zboru. To je najbrž samo pobožna želja gospodov okrog Del. kmet. lista. Zatorej je čisto navadna laž, da bi kdo koga dirigiral in še niti od daleč nam ni prišlo na misel o kakem zakulisnem vplivanju od katere si koli strani. Koliko pa ima sedanji osrednji odbor zaupanja, so dokaz številni pristopi novih članov v Prometno zvezo po zadnjem občnem zboru, kjer smo popolnoma jasno in odkrito govorili. H koncu svetujemo dobroznanemu dopisniku, naj si v prihodnje priskrbi točnejše informacije za eventualne napade na Prometno zvezo.

Osrednji odbor PZ v Mariboru.

Zahvala. Podpisani se najljubneje zahvaljujem osrednjemu odboru Prometne zveze v Mariboru za podporo v znesku Din 150, katero sem prejel za časa moje bolezni. — Ljubljana, dne 20. oktobra 1925. — Anton Gajeta.

Plače viničarjev pri nas in drugod.

»Slov. Gospodar« od 8. septembra prinaša pod naslovom »Poučno vinarstvo potovanje po Nemčiji in Avstriji« zelo zanimiv članek za naše vinorejce kakor viničarje. Med drugim opisuje tudi koliko služijo delavci v vinogradu v Nemčiji. V enem odstavku poroča pisec tako-le: »Dnina znaša od ure za moške 45, za ženske 24 do 26 pfenigov v zlati valuti.« Na drugem mestu članka zopet čitamo: »Delavne moči so na tem zavodu plačane: oženjeni moški na dan 5 mark (vključno draginjska doklada); ne-oženjeni moški na dan 3.50 mark, ženske na dan 2.52 mark.

Toraj, kdor zna količkaj računati, lahko izračuna v našem denarju (ena nemška marka velja sedaj 13.40—13.50 dinarjev), da zasluži oče na dan naših 67 Din, njegovi neoženjeni sinovi pa 46.90 Din, ženske pa 33.77 Din na dan.

Kako pa pri nas? Vemo da nismo v Nemčiji. Vemo za vzroke, ki so krivi naših nesocialnih razmer pri nas. Vemo pa tudi, da viničarji okrog Zagreba zaslužijo pri svoji hrani 25 dinarjev na dan in istotako poljski delavci v okolici Ljubljane in drugod na Kranjskem 20 Din s hrano. To pa ni več v Nemčiji, ampak v Jugoslaviji. Slovenske gorice so tudi tukaj, pa je takšen razloček, da naši viničarji služijo dnevno pri svoji hrani v vinogardih gospode 5 do 7.50 Din, dočim v vinogradu kmeta s prehrano na dan 10 do 12.50 Din. Odkod in zakaj tako pri nas?

Kolikor niso krive naše notranje razmere, nosimo mi sami zase tudi precejšen del krivde v tem oziru. Ker so naši viničarji nezavedni, za svoj stan kakor zase preveč malomarni, ne verujejo sami v svojo moč v organizacijo, ampak se navadno zanašajo, kateri gospodar bo trenutno več obljubil ali dal, bodisi v denarju, živežu, pijači itd. Rešitev za izboljšanje razmer gleda vsak po svoje in tiste poti, katera je prava in potrebna, v organiziranju, žal skoraj nobeden ne vidi. Kupe denarja, podpore, vedno dobrih jedi in pijač, da ne bilo treba delati, to bi bilo; v taki obliki gledajo mnogi izmed nas rešitev viničarskega vprašanja, kar pričajo vsakdanji izgovori med našim ljudstvom. Ker pa naša strokovna zveza tega ne obljublja in sama dati ne more, je marsikateremu zategadelj španska vas.

Pojdimo nazaj k stvarnosti in namenu zakaj smo navedli zgornje po-

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!

A. Marby:

Hanka.

Luziško-arbska povest.

18

Ta je bila dolga, toda zelo ozka in tako nizka, da se v njej vitka Hanka ni mogla popolnoma zravnati, ne da bi se z glavo dotikala tramovja. Kljub temu ji je pa bila kakor svetišče, kamor se je najrajši zatekala, ako jo je zadelo kaj prav trpkega. Mati ni prišla nikdar sem. Trpeti ni mogla gladko položčenega predalnika — niti slišati ni hotela o tem, da bi dobil svoje mesto spodaj v družinski sobi — in ne vražjih podob, kakor je imenovala fotografije, ki jih je prinesla Hanka iz mesta in okrasila z njimi ilovnate stene. Zunaj na nizkem oknu je stala vrsta lončkov z rumenimi vijolicami, brskavko in krešo; zadnja se je veselo razraščala in napolnjevalo malo, snažno podstrešno sobico z je njeno rjavo in rumeno žametasto cvetje kakor za stavo skušalo v dehtenju z rumenimi vijolicami in napolnjevalo malo, snažno podstrešno sobico opojnim vonjem.

Danes vsega tega Hanka ni opazila. Ko je vstopila, ji je iz bližnje krčme udaril na uho glasen, zmeden hrup, ki so se vanj mešale gosli in diple s svojimi vreščecimi in cvilečimi glasovi; naglo je zaprla široko odprto okno in potegnila še beli zastor preko napol slepih, zelenkastih šip. Ničesar ni hotela videti, ničesar slišati kakor samo notranji glas svojega srca, ki se je oglašal v njej kot neizprosni tožnik.

Vrgla se je na posteljo in udrle so se ji solze — prve, ki jih je mogla danes jokati — in čim

obilneje so tekle, tem bolj je ginila boleča trma v njenih razburkanih prsah in se umikala najgorenkejšemu ksanju. Edinega prijatelja, ki ji je zvesto stal ob strani, je odbila od sebe! Mar ga ni s tem prisilila, da jo bo imel za najbolj nevhvaležno bitje, on, ki je v slehernem času zastavljal zanjo ves svoj ugled? Že za samo to, kar je napravil zanjo danes, bi mu morala biti hvaležna vse življenje. Kako bi z njo sirovo ravnali, jo smešili in zaničevali, da ni on posegel vmes! Še sedaj ga vidi pred seboj v njegovi moški lepoti, kako je sunil v stran predrznega Matevža in ga meril s pogledi, ki so žareli v plemeniti jezici — uničujoče, kakor ni nikdar slutila, da bi mogle gledati njegove blage modre oči. Bilo ji je ko da bi se v njenem srcu oglasila struna, ki je ni še nikdar slišala zveneti. In ko jo je nato objela njegova roka in so pri plesu njuna srca utripala skoro drugo ob drugo, se je začutila tako varno in nepopisno srečno, da bi najrajši od veselja glasno vzklikala.

Blažena minuta je hitro prešla, toda Hanka je vendarle spoznala v njej, da je vzljubila zvestega prijatelja — vzljubila s tako žarečo strastjo, kakor ni nikdar mislila, da se more vseliti v človeških prsah. Kako medla so bila proti temu čuvstva, ki jih je nekdanj gojila do Martina! In vendar — kako je trpela, ko se je bila pretrgala vez med njim in njo! Kaj jo čaka šele sedaj?

Njemu, prijatelju, ni pomenjala nič — nič! Hotel ji je biti samo dober, zvest brat in je zahteval, naj mu bo tudi ona samo dobrohotna sestra. Sestra?! Moj Bog, saj to je ravno. Biti mu more vse, vse — ali nič! O najtežji izmed vseh strašnih trenutkov današnjega dne je bil zadnji tam na pokopališču. Kako naj po vsem tem še nadalje živi?

Počasi bo izkrcavala na neozdravljivi notranji bolečini. O — da bi bilo že vsega konec!

Mlada Lužičanka je menila, da ji mora srce počiti. »Zraka! Zraka!« je jecala nezavedno. Opetekla se je s svojega ležišča, ker se je bala, da se bo zadušila, odprla je spet okno in nagnila vročo glavo daleč ven. Njeni svetli lasje so se razpustili in prosto vihrali v vetru.

V krčmi je vse utihnilo, vas je ležala temna in gluha, zdelo se je, da je ugasnilo vse življenje. Samo tam v majhni šoli je še brlela luč; edini njen stanovalec je sanjavo igral tam na svoje gosli, kakor je to delal navadno večkrat pozno v noč. Morda je mladi učitelj tožil o enaki boli, kakor je pretresala prsi mladega dekleta; koprneči glasovi so odmevali v tiho noč proti zvezdam, ki so se tako čudovito, tako skrivnostno iskriale na temnomodrem nebu.

10.

Hanka je čula in jokala vso noč, in ko je napolnil dan, kar razumeti ni mogla, da se ni razločeval v ničemer od drugih. Menila je, vse naokoli, nebo in zemlja in ljudje, bi morali biti drugačni kakor prejšnje dni. Bolje bi razumela, kar se je zgodilo. Tako je pa občutila še hujšo bolečino, ko je videla, da se zlato pomladno sonce prav tako toplo smeji z jasnega neba ko včeraj, da ptiči veselo prepevajo in na cesti otroci prav tako kriče in se radujejo ko poprej.

Stariši se niso niti z besedo dotaknili dogodkov v krčmi; najbrž so se tako domenili — mogoče na prošnjo tretjega, Riške. Govorili so pa o nesrečni zadevi gotovo pogostoma med seboj, kar je Hanka dobro opazila, ker so ponovno nenadoma utihnil v pogovoru, ako je vstopila nepričakovano

datke iz »Slov. Gospodarja«. Namejneno je predvsem tistim v dokaz, kako so plačani viničarji drugod, ki preredi trdijo, da našemu viničarju v teh razmerah še predobro gre. Take ljudi in take trditve moramo pač pred vso javnostjo obsoditi kot sebičneže in brez najmanjšega socialnega čuta do šibkejšega sloja.

Potem velja tudi vsem onim, ki so mnenja, da bo treba še te mezde viničarjem znižati na 5 do 10 Din, češ saj je vse nekoliko cenejše postalo. Na ta način moramo delati skoraj zastoj! Toda odkrito povemo, da si tega sklepa ne bomo dopustili. Le vprašajte, kje pa so pri nas viničarjeve drag. doklade, kot jih vidimo v Nemčiji? Ali jih morda ni treba? Primer: L. 1920., ko se je vino iz kleti prodajalo po 30 kron liter, smo viničarji vsi stari in mladi služili sramotnih 15 kron. Davki so bili tedaj mnogo manjši, draginja pač velika, pa sem moral jaz in žena 6 dni kopati težko prvo kop, ter sva tisti teden zaslužila oba celih 180 kron. Ves ta denar sva dala za 2 m blaga po 90 kron, da je imela žena predpasnik. Nihče teh gospodov se ni tedaj oglasil, češ sedaj je to pač premalo; nasprotno še za tistih 15 kron smo trepetali, da bi se nam ne odvezle.

Sedaj se pa govori od več strani, da bo treba plače znižati.

Viničarji, čujmo in stojmo na straži, združimo se dokler je čas. Vsako pisarjenje in klepetanje brez organizacije je borba brez uspeha. V organizaciji imamo edino zaslombo. Ona je pripravljena vsakemu in vselej pomagati. Predvsem je pa naša dolžnost, da organizaciji damo zadostno življenje in moč, to je, da se žrtvujemo in smo njeni vneti in redni člani. Prvo in najpotrebnejše je za nas viničarje, ustvariti si močno strokovno viničarsko zvezo. Brez tega predpogoja si ne moremo misliti nobene rešitve viničarskega vprašanja, ki bi se rešilo nam v prid, nobene za nas pravične rešitve agrar. reforme itd. Vsepovsod pri takih razpravah je treba, da imamo svoje tovariše viničarje kot zastopnike, ti pa morejo priti le iz organizacije same. Zatoraj vsi na delo za naš stan, našo strokovno zvezo in za koristi vseh skupaj.

Organiziran viničar.

Ali že imate dr. Gosarjevo brošurico »Za kršč. socializem«?

Kdor hoče prav umeti idejo krščanskega socializma, mora prečitati to zelo potrebno brošurico. Dobi se v kolportážnem oddelku »Slovenca« v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani.

Delavcem, ki hočejo na Francosko.

Da se trgovski nameščenci ali oni sorodnih strok, profesionisti, industrijski, rudniški, poljski in šumski delavci, sploh vsi, ki iščejo dela v Franciji, izogonejo nepotrebnim izdatkom za vožnjo v Ljubljano v svrhu vidiranja svojih potnih listov, naznanja francoski konzulat v Ljubljani, da mora imeti vsak interesent delovno pogodbo svojega bodočega delodajalca, katera mora biti potrjena od francoskega ministrstva dela (Ministère du Travail ali Office Départemental de placement) za trgovske nameščence ali uslužbence sorodnih strok, profesioniste in industrijske delavce, od ministrstva za poljedelstvo (Ministère de l'Agriculture; Service de la Main D'Oeuvre agricole) pa za poljske in šumske delavce.

Žene ali družine uslužbencev in delavcev zgoraj omenjenih kategorij, katere se hočejo preseliti k svojcem v Francijo, morajo biti v posesti potrdila, s katerim delodajalec jamči, da sorodnik zadostno zasluži za vzdrževanje svojcev, ter da je za udobno stanovanje za sprejem žene ali družine zagotovljeno. To potrdilo mora biti vidirano od župana (Maire) občine delodajalca ali policijskega komisarja (Commissaire de Police), ali od pokrajinskega glavarja (Préfet du département).

Brez omenjenih listin se vizumi za potovanje v Francijo zgoraj omenjenim kategorijam delavcev in njihovim svojcem v bodoče ne bodo izdajali.

Dolžnosti članov do organizacije.

Poleg vseh stvarnih, poučljivih in važnih razprav, katera so se obravnavala v naši »Pravici«, bi mogla zgeniti slehernega našega člana. Rezultat teh člankov bi moral biti, da začne vsakdo misliti, kakšne obveznosti in dolžnosti ga vežejo do organizacije z istim dnem, ko postane njen član. Čisto naravno je, da organizacija kot taka člana štiti, jih zastopa v javnosti in jim skuša zboljšati njihov gmočni položaj. Zapisano pa ni nikjer, da je s tem, ko se je član vpisal in plačal za en mesec članarino, že izpolnil svojo dolžnost in bi se lahko vsedel za peč ter pričakoval, kdaj mu bo čas prinesel udobnejše dni. Vsak, ki bi tako mislil, je v zmoti. Namen organizacije je, da poleg stremljenja za izboljšanjem delavskega položaja nudi tudi duševno hrano svojim čla-

nom, to je izobrazbo. Da se pa to omogoči, je treba, da se člani pridno udeležujejo vseh sestankov, širših sej, predavanj itd., katere prireja in sklicuje organizacija. Ne mogel bi dosti naglasiti, kolikega pomena za delavstvo je, da se pobljže seznanijo s Pravilnikom bratovskih skladnic in pa o Delavski zbornici. Kako bi se olajšalo delo našim odbornikom, če bi se na določenih sestankih zbrali člani ter bi vsa taka vprašanja, ki so življenjskega pomena za nas delavce, predelali. Potom takih sestankov bi lahko danes vsak član vedel, kaj mu nudijo te socialne institucije in kako se ima ravnati, kadar ima opraviti s takimi ustanovami. Poleg tega je zelo važno, da naši člani bolj pridno bero »Pravico«. Ne zadostuje, da jo samo prečitajo in potem vržejo v kot. Vsak članek moramo pogledati v jedro, kaj vsebuje, kakšen pomen ima in v koliko nam lahko koristi. Torej, kar bemo, je treba premisliti, kajti takrat bomo brali z uspehom. Predvsem moram poudariti, da mora biti v bodoče vsak član naročnik »Pravice«. Kdor ni, je suha veja na živem drevesu in ne pomeni dosti v organizaciji, ker se odteguje našemu podrobnemu delu, ki se razpravlja v »Pravici«. Da boš zaveden član svoje organizacije izpolnjuj svoje dolžnosti napram njej. Nisem še vsega navedel, kar bi bilo še treba. Želim pa, da bi to, kar sem v glavnem podal, tudi zaleglo. Boljša bodočnost je v nas samih, v naši zavednosti in izobrazbi.

Krščanski socialist.

Tedenske vesti.

Krekova socialna šola. Na Starem trgu v Ljubljani v prostorih J. S. Z. je vsak večer od 6 naprej živahno vrvenje. Ob 7 zvečer se spremeni pisarna J. S. Z. v razrednico. S kakim veseljem postavijo fantje mize v vrsto, znosijo skupaj stole in postavijo na konec šolsko tablo. V medsebojnem živahnem razgovoru poteče hitro čas. Ob 7. uri sede vsak na svoj prostor, razgrne pred seboj knjige in zabeležnik. Kako nestrpni so vsi, če predavatelj zamudi par minut. Toda to je redko. Kako krasno sliko nudi šola med predavanjem. Šola se dostikrat zavleče do pol 10. Saj ni mogoče na vsa vprašanja predavatelja na kratko odgovoriti fantom, ki hočejo takoj vse vedeti. Kako veseli prihajajo in odhajajo vsak večer gojenci kakor predavatelji, saj družijo vse ena misel, en duh in eno srce. Fantje! Bog vas živi!

Protestni shod. V petek 23. ok-

tobra se je vršil v Ljubljani protestni shod gospodarskih korporacij proti davčni preobremenitvi Slovenije. Ugotavljamo, da se na tem protestnem shodu ni govorilo nič o davku na ročno delo.

O nicejskem cerkvenem zboru leta 325. in o postanku vzhodnega razkola bo predaval v soboto, dne 31. t. m., ob 8. zvečer v prostorih gostilne pri »Kovaču« v Tomačevem, g. Fran Radešek. Na to velezanimivo predavanje o predmetu, čigar 1600 letnico obhajamo vpravo v prihodnjih dneh, naše ukaželjne čitatelje prav posebno opozarjamo.

Preselitev urada. Inspekcija dela v Ljubljani se je iz dosedanjih poslovnih prostorov izselila na Dunajsko cesto št. 40 (baraka poleg glavnega kolodvora).

Nove poštne znamke. V državni tiskarni v Belgradu se tiskajo nove poštne znamke. V začetku decembra pridejo v promet znamke po 25 in 50 par in po 1 Din.

Za upokojece v inozemstvu. Generalno ravnateljstvo državnega računovodstva je izdelalo pravilnik za one upokojece, ki hočejo živeti v inozemstvu. Kdor hoče uživati pokojnino izven države, mora vložiti utemeljeno in z dokumenti podprto prošnjo.

Pregled gostiln in izkuhov je odredilo ministrstvo za narodno zdravje, ki je postavilo v svrhu pregleda posebne komisije.

Tatvina v vlaku. Med vožnjo z brzovlakom iz Belgrada je bil okraden poslanec dr. Trumbić. Ukradena mu je bila listnica s 24.000 Din in raznimi dokumenti. Na drugi postaji so došli orožniki, ki so izvršili osebno preiskavo pri vseh potnikih. Ravno 24 tisočdinarskih bankovcev so našli pri nekem trgovcu iz Maribora, ki je pa trdil, da je to njegov trgovski denar. V Zagrebu je moral osumljenec na policijo.

Štávka na Hvaru. V eksploataciji marmorja na otoku Hvaru so pričeli stavkati vsi delavci. Štrajkujoči zahtevajo osemurni delavnik in pravočasno izplačilo dnevnic. Ministrstvo socialne politike je dalo pristojni inspekciji dela nalog, da posreduje, da se stavka čimprej konča.

Roparski napad v vlaku. Na oseb- nem vlaku na progi Brod—Zagreb je mlad človek, ki je bil poprej skrit v vlaku, nenadoma napadel strojevodjo in ga vrgel na železniški nasip. Pri tem je napadalec pograbil neki paket, skočil z vlaka in skušal pobegniti. Osebe je vlak takoj ustavilo in več potnikov je steklo za roparjem,

! Član, ki hoče kupiti ceno in dobro oblačilno blago, naj si ogleda zalogo v Konzumu, Kongresni trg 2 !

v sobo. Slepí oče se je obnašal proti svojemu otroku kar moči še bolj nežno in prijazno, in resno materino oko je motrilo ne brez sočutja blede hčer-in obraz.

Ta je čim dalje bolj vznemirjena pričakovala trenutka, ko se bo spet prvokrat srečala z Bogomiro. Prišel je ob navadni uri. O tem Hanka tudi ni dvomila, ker je bila uverjena, da njegovo plemenito srce ni v stanu kazati mržnje staremu slepemu očetu samo zato, ker se je upravičeno jezil nanjo — toda čudno, tudi proti njej je bil ves stari in segel ji je v roko z isto neprisiljeno prijaznostjo kakor očetu in materi. Noben pogled, nobena beseda ni merila na razburljiv prizor, ki se je odigral med njima tam ob cerkvi po večerajšnjih dogodkih v krčmi.

Mar je res že vse pozabil? Ali je pa le s silo dušil v sebi neprijetne spomine? Morala bi mu biti prav hvaležna, da se lahko prosto oddahne v njegovi bližini, in vendar se je njena tajna bol le še poostрила, ker je imela njegovo obzirno nežnost za — brezbriznost.

V resnici je pa pokazal neuki kmet samo tisto redko srčnonežno obzirnost, ki jo le prepogosto pogrešamo pri izobraženih ljudeh.

Zaradi Martina je pa mladi župan pravilno prerokoval. Hanka je prejela od njega pismo polno skesane skrušenosti, v katerem jo je ponižno prosil, naj mu vse odpusti in naj bo spet njegovo dekle. Odgovorila mu je s tem, da je raztrgala pisanje v sto koscev. Par dni nato je pa prišlo drugo pismo, topot na očeta Ljuboša; prinesel ga je osebno neki Martinov prijatelj, v času ko je Hanka delala na polju.

»Najbolje bo, da ga vam kar preberem.«

Oče je molče prikimal, preudarno poslušal do konca, nato pa pogladil bele lase s čela in dejal zamišljeno: »Toda pisanje se tiče prav za prav samo naše Hanke.«

»Stvar je pa vendar važna dovolj, da bi morali tudi vi poseči s svojo besedo vmes!« je prigajal posrednik. »Mislim, da bi dekle prav rado spet odšlo od tod; kajti z njenim ugledom... ne zamerite, župan Ljuboš... je v Kruševcu vendar enkrat za vselej pri kraju. Zato, če je pametna...«

»Bore malo se briga moja dobra hči za vaše neumno mnenje in ostala bo lepo mirno pri svojem slepem, pomoči potrebnem očetu!« je zavpil stari razjarjeno in udaril s pestjo trdo ob mizo. »Razumel, ti mlečnozobi fanté?«

Ta pa kljub temu ni odnehal; na vse načine si je prizadeval, da bi pomiril užaljenega očeta in zapustil ga je šele, ko mu je Ljuboš obljubil, da ne bo nasprotoval, ako bo Hanka zadovoljna, da jo prejšnji zarocenec spet zasubi.

Prazno upanje! Deklica se je pošteno razsrdila nad Martinovo »predrzo« vsiljivostjo.

»Zakaj me mučiš, oče?« je vzkliknila s tresočim se glasom. »Saj si mi bil vendar obljubil, da mi ne boš nikdar več prigovarjal! In če bi prišla zanj prositi vsa vas, bi ga vendar ne vzela, oče. In naj se srečam z njim kjerkoli, ne poznam ga. In če mi pošlje še tisoč pisem, raztrgala jih bom, ne da bi jih prebrala. To mu povej, oče, in naj si misli, da sem umrla; ker zanj nisem... in on tudi zame res ni več na svetu.«

Starec je krepkeje stisnil njeno roko v svojih dlaneh.

»Otrok, otrok!« je mrmral ginjeno, »ali se pa tudi ne motiš? Ali ga res mrziš tako nad vsako

mero, ali... o Bog! samo da bi mogel brati v tvojih očeh, tam, mislim, mora biti zapisana resnica; ali... je pa le trma, ki govori iz tebe?«

Hanka ni takoj odgovorila, nato se je pa v nenadni čuvstvenosti vrgla slepcu okoli vratu in zašepetala mehko: »Umiri se, oče, in ne misli, da se srdim zaradi Martina. Veš, zakaj? Da... samo tebi povem: ker sem si že davno na jasnem, da mu pač nikdar nisem bila tako dobra, kakor menim, da mora biti dekle dobra fantu, kateremu sledi k oltarju.«

11.

Solnce je vzhajalo in zahajalo, — enolično in mirno so se vrstili dnevi.

Kruševac ni mikal z ničemer izletov željnih ljudi, ki so sicer znali najti tudi najbolj skrite prirodne lepote v deželi. S čim naj bi jih tudi privabljal? Vas je ležala daleč od velikih prometnih cest v peščeni, zelo žalostni okolici, vsa uboga s svojimi preprostimi prebivalci v neznatnih, s slamo kritih starih ilovnatih hišah. Kdo je sploh vedel, da je na svetu vas po imenu Kruševac? Ako bi je vsaj dobra mati narava ne prikrajšala tako zelo v svojih darovih! Tako pa ni imela nič, prav nič prirodnih krasot, ki so lastne drugim lužikosrbskim vasem in ki privablajo letno na stotine tujcev. Njihova obširna poslopja in lične, navadno v švicarskem slogu zidane hišice, ki jim tudi mestna udobnost ni tuja, nudijo oddiha potrebnim letoviščarjem prijetna zavetišča. Po tedne dolgo preživljajo ti svoje počitnice v slastnem, vonja polnem zraku, med bohotnim zelenjem in se razveseljujejo ob slikovitih, pristojnih narodnih nošah, s katerimi se sicer Lužiški Srbi pred tujci radi malo pobahajo.

ki so ga kmalu ujeli ter izročili policiji. Strojvodja je dobil pri padcu težke notranje poškodbe.

50 letnica prstožidarstva v Srbiji. Belgrajska Velika loža proslav, v kratkem 50 letnica obstoja prstožidarske organizacije v Srbiji.

Izvršitev smrtne obsodbe v Zagrebu. V ponedeljek zjutraj so v Zagrebu ustrelili vojaka Edvarda Sladoviča, ker je leta 1923. ubil posestnika Harndta v Husejni, okraj Klanjec, in nato z nožem v roki izsilil od njegove žene 4000 Din.

Požar. V Čačku je zgorela velika sušilnica in predelovalnica na slive, ki je bila last nekega delniškega društva. Zgorelo je dva vagona sliv in 5 vagonov desk za zaboje; škoda znaša 1 in pol milijona dinarjev.

Dopisi.

Vič. Dne 14. t. m. se je vršil v dvorani Društvenega doma na Viču shod, na katerem je poročal poslanec g. Smodej. Za svoja izvajanja je žel od poslušalcev, katerih je bilo nabito polno, živahen aplavz in pritrjevanje. Shodu je predsedoval tovariš Kušar, ki je podal kratek referat o nekaterih važnejših točkah občinskega gospodarstva. Zborovalci so z zanimanjem sledili referatu, zdi se nam pa, da je bil referat o občinskem gospodarstvu prekratek, ter bi bilo dobro, da bi se o tej za nas vse važni točki nekoliko več referiralo. Govoril je nadalje gosp. P. Teodor Tavčar, ki je opozarjal na šolske razmere v naši občini in na nevarne posledice brezverske vzgoje. Poročal je tudi, da se je iz viške obrtne šole odstranil pouk krščanskega nauka. Polna dvorana in pa zanimanje za shode je dokaz, da se je tudi viško delavstvo začelo bolj zanimati za javne dogodke, ter se začelo zavedati, da je njihova moč edino le v slogi in medsebojni pomoči. — V nedeljo, dne 17. t. m. se je pa vršil redni občni zbor Prosvetnega društva, ki je ob zadovoljivi udeležbi pretresal vsa važnejša vprašanja, ki se tičejo društvenega življenja. Izvoljen je bil novi odbor na predlog starega odbora. Priporočali bi, da novi odbor v tem poslovnem letu posveti specijelno delavskemu vprašanju več pozornosti, ter naj skuša to vprašanje po možnosti rešiti. Jasno je, da v našem delavskem kraju vprašanje delavske izobrazbe najbolj pereče. Nimamo pravice in tudi ne namena dajati novemu odboru direktiv, zdelo se pa nam je potrebno, da novi odbor specijelno na to vprašanje opozorimo, ter mu želimo mnogo uspehov. — Kakor poročajo listi, bo vodstvo viške šole prevzel zopet g. I. Štrukelj, ki je bil svoječasno brez vsakega povoda odstavljen od svojega službenega mesta, ter bi moral v najkrajšem času tudi v svo družino na cesto. Veseli nas, da se je možu, ki je precej delal v naši občini na vseh možgih mestih, popravila krivica ter mu iskreno častitamo.

Preska. Po skoro štiri mesece trajajoči gerentski dobi smo tudi pri nas na neobičajno tajen način izvedeli, da imamo dne 15. novembra t. l. občinske volitve za občino Medvode. Dosedaj so se tozadevni volivni razglasi objavljali na občinski deski in z oklicem pred župno cerkvijo po glavni službi božji. Ne tako letos, pač pa se je govorilo, da se nam »baje« meseca novembra bližajo občinske volitve. Na gerentovi deski pa so bile volitve razglašene že od dne 16.—20. septembra. Gotovi faktorji so o tem previdno molčali. O omenjenem razglasu smo zvedeli šele dne 23. septembra, ko je v smislu tega razglaša že 20. septembra potekel rok za reklamacije. Vse naše nadaljnje volivno gibanje je potem bilo pravi unikum. Poskušali so s kompromisom vseh strank, pa ni šlo. Končno pa je prišlo do stanovske in deloma tudi krajevne ločitve kandidatnih list. Tako bomo po vsej priliki imeli troje

kandidatnih list brez strankarske opredelitve. Posledica razvoja volivnega gibanja je tudi dejstvo, da so se združili delavci brez razlike strank na svojo kandidatno listo pod označbo »Lista združenih delavcev«. Na volišču bo skrinjica naše liste prva. Vse delavstvo, železničarji, obrtniki in bajtarji so zastopani na tej listi, zato je dolžnost vseh navedenih, da grede dne 15. novembra na volišče, ter vržejo kroglico v prvo skrinjico z naslovom »Lista združenih delavcev«.

Dol pri Hrastniku. Dne 8. oktobra 1925 so se pri nas vršile občinske volitve, ki so v marsičem zelo značilne. Slovenska ljudska stranka je postavila dve listi: I. Delavsko obrtno zvezo, II. Kmetiska zveza SLS. Nasprotniki so bili združeni na listi SDS. Seveda so bobnali, da vlada v vrstah SLS spor in da bomo ločeno tepeni. Zgodilo pa se je nasprotno. Naša delavska lista je s kmetisko zvezo dobila občino v svoje roke in prevzela odgovornost za občinsko komunalno politiko. Razredno zaveden proletariat, komunisti in socialni demokratje vseh branž pa so imeli čast, da so pri občinskih volitvah volili skrinjico Samostojne demokratske stranke. To si velja zapomniti. Mislimo, da bo naše delavstvo že v najbližji bodočnosti izvajalo potrebne posledice in bopri vseh javnih nastopih in volitvah obrnilo tem laži-prerokom hrbet. V naši Delavski zvezi bo treba podrobno delo poživiti. Zato morda ne bo odveč, ako v kratkem času organiziramo shod, na katerem bi si pojasnili cilje in pota delavsko stanovske politične organizacije.

Ustanovitev Glav. Bratovske skladnice v Ljubljani.

V nedeljo dne 25. t. m. se je vršil v Ljubljani ustanov. občni zbor Glavne Bratovske skladnice v Ljubljani. Izvolilo se je v glavni upravni odbor v smislu pravilnika 6 članov delojemalcev in 6 članov delodajalcev; tako je tudi predsednik delodajalec (!). Delavska delegacija je podala pred prehodom na dnevni red,

sledede izjavo:

Delavstvo, ki nas je poslalo na to skupščano, odklanja čim najostreje pravilnik za Bratovske skladnice v njegovih sedanji obliki.

Ono zahteva od nas, da imamo pred vsem svojim postopanjem pred vsem to pred očmi, da dosežemo pravično spremembo tega pravilnika.

Pri tem razpoloženju prevzemamo nase težko odgovornost, ako smo sklenili, da se udeležimo dela te skupščine in da ne onemogočamo konstituiranje glavnega odbora na podlagi tega pravilnika.

Ako smo se k temu kljub temu odločili, smo se odločili zato iz dveh razlogov:

Prvič zato, ker se je pokazalo na enketi o pravilniku, ki se je vršila v Ljubljani dne 8. in 17. aprila t. l., da obstoja vsaj na strani nadzorne oblasti pripravljenost uvaževati najbolj upravičene delavske zahteve.

Drugič zato, ker je pokazal gosp. minister za šume in rude s tem, da je naročil izdelati matematične bilance za rudarsko zavarovanje vsaj nekaj volje, da postavi zavarovanje na realno podlago, kar spada med glavne zahteve delavstva.

Pri tem položaju smo smatrali za svojo dolžnost, da podamo dokaz, da smo pripravljeni delati za spremembo pravilnika v smislu upravičenih interesov delavstva, ki dela v rudarski in kovinarski industriji. Pri tem upamo na pomoč nadzorne oblasti.

Zato smo se odločili v trdni nadi, da bodo upoštevali vse zainteresirane skupine življenjske interese delavstva ter smatrali za stvar časti in poštenja, da drže besedo, ki so jo dale na enketi z dne 8. in 17. aprila t. l. ter delale skupno za uveljavljanje onih sprememb v pravilniku, ki

jih je enketi z dne 8. in 17. aprila t. l. osvojila soglasno.

V onih točkah, kjer so šla mnenja na enketi narazen, pa pričakujemo, da bodo zakonodajni činitelji pri svoji odločitvi upoštevali, da je družba dolžna zasigurati pri težkem rudarskem delu izčrpanemu in onemoglemu delavstvu na stara leta vsaj najnujnejšo preskrbo.

Ostro podčrtujemo, da je ta človeška pravica tako sveta, da je nobena gospodarska kalkulacija ne sme zanikati, temveč mora ž njo brezpogojno računati.

Da se omogoči, da zavzamejo tudi interesi iz drugih delov države stališče k našim predlogom, predlagamo, da se skliče državna enketi v Belgrad, ki naj pravilnik na enak način prouči, kakor ga je proučila enketi v Ljubljani.

G. Franc Lapajne pa je podal poročilo k matematični bilanci Glavne Bratovske skladnice za Slovenijo, katerega priobčimo prihodnjč.

Krekova mladina.

Iz centrale. Vsem podružnicam na znanje: Proslava 60 letnice dr. J. Ev. Kreka naj se praznuje 29. novembra t. l. Praznuje se naj po možnosti, v kolikor je to mogoče podružnicam. Centrali naj se sporoči način proslave in kje se vrši. Deklamacijo smo razposlali vsem podružnicam; je jako lepa in primerna k temu praznovanju. — Krekova mladina Sv. Miklavž pri Ormožu je razposlala nabiralne pole vsem našim podružnicam in organizacijam, da bi jim iste pripomogle s podporo k nabavi društvenega odra. Upajoč, da se podružnice odzovejo tej prošnji za njih gmotni položaj, priporočamo še posebej centrala Krekove mladine.

Krekova mladina Ljubljana poziva vse člane in članice, da poravnajo zaostalo naročnino najkasneje do dne 8. novembra t. l. in se tako izognejo vsem neprilikam. Tovariši in tovarišice, zavedajte se svoje dolžnosti! — Predsednik.

Krekova mladina Zalog-Sp. Kašelj je vprizorila dne 25. t. m. v Dev. Mar. v Polju burko »Babilon«, katera je pa kljub temu, da so nekatere še bolj mlade igralske moči, prav dobro izpadla. Udeleženci so bili s predstavo prav zadovoljni in so se prav od srca nasmejali. Bile so pri igri nekatere napake, katere pa upam, da bodo z dobro voljo in požrtvovalnostjo popravili. Tovariši Krekovi! le pridno na delo! — Peterlin.

Zalog. Tukaj je umrla gospa Frančiška Pangersič, mati predsednika Krekove mladine Zalog-Sp. Kašelj. Blaga rajna mati zapušča moža in 9 otrok, katere je skrbno vzgojila v krščanskem duhu, saj so trije starejši z očetom vneti člani Krekove mladine. Globoko žalujoči rodbini naše srčno sožalje, rajni materi Frančiški pa večno plačilo pri Vsemogočnemu v domovini, kjer ni več solz in ne trpljenja. — Krekova mladina.

Razno.

Strašen zločin. V vasi Labor pri Marezigah na Primorskem sta 38 letni kmet Ivan Coslovich in njegova žena umorila 12 letno Marijo Verdan, hčer iz prvega zakona Coslovichove žene. Deklica je bila edina dedinja celokupnega posestva, vsled tega sta se je hotela iznebiti in dobiti na ta način v last posestvo. S skrajno sirovostjo sta jo hotela poprej pregnati, potem sta jo nameravala zastrupiti, in ko vse nič ni pomagalo, jo je očim zadavil in vrgel v občestni tolmun.

IVAN JAX IN SIN, Ljubljana, Gosposvetska c. št. 2.

Najboljši šivalni in pletilni stroji. Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867. Vezenje poučuje brezplačno. Posamezni deli koles in šivalnih strojev. 10 letna garancija. Pisalne stroje Adler in Urania. Kolesa iz prvih tovarn: Dürnkopp, Styria, Waffnerad, Kayser.

Ljudje so zločin odkrili in naznanili orožnikom, nakar so ju odgnali v koprsko zapore.

Musolini in angleški časnikarji. V Locarnu ob jezeru Lago di Maggioro, kjer se je vršila mednarodna konferenca, je bil tudi italijanski ministrski predsednik Mussolini. Časnikarjem je hotel dati razne izjave. Angleški časnikarji pa so ta razgovor odklonili, hoteč s tem izraziti ogorčenje nad tlačenjem tiskovne svobode v Italiji. Diktator Mussolini naj bi se na ta način spomnil, da ima njegovo postopanje svoje meje. Italijansko časopisje je namreč pod silnim vladnim pritiskom.

Kratko življenje dnevnika. Na Dunaju je začel izhajati dnevnik »Wiener Zeitung am Abend«, ki je pa po štirih dneh že prenehal. Proti glavnemu uredniku je vložena kazenska ovadba.

Zveza angleških delavcev. Pristaniški delavci, železničarji in kovinski delavci so sklicali za 15. novembra v Londonu posebno konferenco, na kateri bodo sklepali o ustanovitvi Delavske zveze za Anglijo.

Velika eksplozija. V oddelku za črni smodnik tovarne Benditsch Weidrode v Hannoveru so zletele v zrak štiri delavnice in tri skladišča. Dve osebi sta bili ubiti, ena žena, dva otroka in tri druge osebe so pa bile težko ranjene.

Proti kletvini. Italijan, prosvetni minister je na vse šolske oblasti izdal okrožnico, kateri naroča, da morajo vse šole sodelovati na akciji, da se med narodom zatre kletvina in nesramno govorjenje. V isto svrhu deluje v Italiji poseben odbor, ki ima po vsej deželi na tisoče pododborov.

Največjo ladjo za pristajanje aeroplanov so spustili v Ameriki v morje. Ladja vsebuje 33 tisoč ton, je 268 m dolga, 32 m široka in ima 180.000 konjskih sil. Na ūro napravi ladja 75 km. V nji ima prostora 72 aeroplanov.

Avtomobili v Avstriji. 30. junija letos je bilo v Avstriji 11.000 osebnih avtomobilov, 6000 tovornih voz in 13.000 motornih koles.

Urbanizem na Angleškem. Urbanizem imenujemo preseljevanje kmetškega in podeželskega prebivalstva v mesto. Vsled tega nastane na kmetih, kjer se prideluje živež, veliko pomanjkanje delovnih moči in s tem začne padati produkcija živeža. Anglija je po veliki večini industrijska dežela. V njej namreč živi od 100 ljudi le 8 na deželi. To pomeni, da je kmetijstvo na Angleškem takorekoč na ničli. L. 1870. je bilo posejane 3 milijone 501.000 juter zemlje, po 53 letih pa le še 1,799.000 to je skoro 50 odst. manj.

Tiskovni sklad »Pravice«.

Pevski koncert v korist »Pravice« so priredili v Izlakah-Medija pevci »Kat. prosv. društva v Zagorju ob Savi«. Čisti dobiček (200 Din) so poslali Zagorčani upravi »Pravice« za tiskovni sklad. Za poslani dar se uprava zavednim zagorskim tovarišem najiskrenejše zahvaljuje. — Posnemajte zagorske tovariše!

Za tiskovni sklad »Pravice« so darovali: Strokovna zveza rudarjev v Zagorju 100 Din; I. G. in A. L., Laško 30 Din. — Hvala lepa!

Krekova mladina Ljubljana je nabrala v veselju družbi v Zalogu 37 Din za sklad »Pravice«. Posnemajte!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

I. S. R.: Vaš dopis bomo odstopili merodajnim krogom. O rešitvi Vam bomo poročali.

Somišljeniki posečajte gostilno Osrednje vinarske zadruge Kongresni trg 2 (Konzumska klet)